

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК У РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ

Проведено оцінку сучасного стану інвестиційної активності регіонів України щодо залучення прямих іноземних інвестицій, визначено їхню регіональну нерівномірність. Запропоновано заходи щодо активізації інвестування в інновації на регіональному рівні.

Проведена оценка современного состояния инвестиционной активности регионов Украины по привлечению прямых иностранных инвестиций, определена их региональная неравномерность. Предложены меры по активизации инвестирования в инновации на региональном уровне.

Evaluated the current state of the investment activity of regions of Ukraine to attract foreign direct investment, defined their regional inequality. The measures to enhance investment in innovation at the regional level.

Ключові слова: інвестиції, інновації, регіон, інноваційно орієнтовані, фінансування.

У сучасному динамічному суспільстві забезпечення економічного зростання регіонів – запорука загального економічного зростання та підвищення рівня добробуту населення. Нинішній стан соціально-економічного розвитку регіонів є наслідком загальної економічної нестабільності в посткризовому середовищі. Країни, що виходять із економічної кризи в трансформаційний період, все більше оцінюють прямі іноземні інвестиції як джерело їхнього економічного розвитку. [6, с.159] Такі країни, лібералізуючи свої інвестиційні режими, створюють сприятливі умови для збільшення потоків іноземних інвестицій в економіку через інвестиційно-інноваційний розвиток регіонів.

Дослідження проблеми інвестування в інновації завжди знаходилось у центрі уваги економічної думки. Це зумовлено тим, що інвестиції в інновації визначають процес економічного зростання в цілому. Активізація інвестиційно-інноваційного процесу є одним із надійніших механізмів соціально-економічних перетворень. [10, с.190]

Проблеми залучення та ефективного використання іноземних інвестицій все більше привертають увагу науковців, значно зростає кількість публікацій, присвячених інвестиційним процесам, інвестиційній діяльності [6, с.160], інноваційно-інвестиційному відтворенню. Зокрема привертають увагу праці таких науковців, як: С.Захарін [4], В.Марцин [5,6], Л.Федулова [9], Г.Цадо [10], В.Юхновський [11] та інші. Однак питання інвестиційно-інноваційного забезпечення регіонального розвитку залишається ще досить актуальним.

Мета дослідження – вивчення сучасного стану інвестиційної активності регіонів України щодо залучення ПІІ та визначення доцільності інвестування в інновації на регіональному рівні як запоруки сталого рівня соціально-економічного розвитку.

У сучасному світі будь-яка територіальна одиниця (місто, регіон, країна) конкурує з іншими територіями за залучення інвесторів, трудових ресурсів,

туристів і т.п. А тому усе більше країн проводять реформи на базі маркетингу територій щодо вирівнювання умов господарювання на різних територіях, формування сприятливого інвестиційного клімату місцевості, як на регіональному, так і на загальнодержавному рівнях. [7, с. 282]

Щодо сучасних економічних реформ в Україні, то лєвова їхня частка спрямовується на макроекономічну стабілізацію, що посилює фундаментальні засади поліпшення інвестиційного іміджу, однак політична та економічна нестабільність гальмують основні потоки прямих іноземних інвестицій в економіку країни. А тому зміцнення економічної системи варто розпочати зі стабілізації регіонального розвитку через формування сприятливого інвестиційного клімату для потенційних закордонних інвесторів.

Різну інвестиційну привабливість характеризують самі іноземні інвестиції в розрізі окремих регіонів (табл. 1). [3]

Розподіл прямих іноземних інвестицій за регіонами України є нерівномірним, що зумовлено їх різною інвестиційною привабливістю. Аналізуючи наведені дані, можна зробити висновок, що іноземні інвестори охоче вкладають кошти у промислові регіони, оскільки більшість із них цікавить металообробка, харчова і хімічна промисловість, будівництво, транспорт тощо.

Таблиця 1

Обсяг притоку прямих іноземних інвестицій до регіонів України за 2009 – початок 2011 рр.

млн. дол. США на одну особу

№ п/п	Регіони	Роки		
		2009	2010	I квартал 2011
1.	АР Крим	368,6	400,9	497,0
2.	Вінницька	107,5	124,0	130,9
3.	Волинська	318,1	335,9	215,7
4.	Дніпропетровська	2046,3	2166,7	2269,3
5.	Донецька	357,8	364,5	477,3
6.	Житомирська	182,2	197,7	215,9
7.	Закарпатська	289,9	295,0	281,2
8.	Запорізька	505,1	508,8	534,6
9.	Івано-Франківська	450,1	399,4	399,2
10.	Київська	860,1	924,7	980,7
11.	Кіровоградська	79,8	66,6	66,8
12.	Луганська	278,8	273,7	307,1
13.	Львівська	467,2	495,3	514,6
14.	Миколаївська	143,5	147,4	201,3
15.	Одеська	418,7	458,3	476,1
16.	Полтавська	280,6	331,3	360,4
17.	Рівненська	268,0	266,6	274,8
18.	Сумська	183,3	195,4	310,7
19.	Тернопільська	62,8	60,9	61,3
20.	Харківська	724,1	761,4	1010,1
21.	Херсонська	179,7	184,5	183,1
22.	Хмельницька	141,1	136,9	147,0
23.	Черкаська	176,1	222,4	211,9

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

24.	Чернівецька	69,5	69,9	71,4
25.	Чернігівська	85,1	83,5	88,0
26.	м. Київ	6693,2	7740,8	8061,7
27.	м. Севастополь	424,0	427,6	428,6

У І кварталі 2011 року чільні місця за обсягом прямих іноземних інвестицій посіли підприємства міста Києва – 42,9% від загального обсягу ПІІ, Дніпропетровської області – 12,1%, Київської області – 5,2%, Львівської області – 2,7%, Запорізької області – 2,8%, Донецької області – 2,5%, Одеської області – 2,5%, Харківської області – 5,4%, а також Автономної Республіки Крим – 2,6%. До четвірки лідерів за найнижчими показниками обсягів залучення ПІІ до регіонів України у І кварталі 2011 році можна віднести Тернопільську область – 0,33% від загальної кількості ПІІ, Кіровоградську – 0,36%, Чернівецьку – 0,38% та Чернігівську – 0,47% від загальної кількості ПІІ у регіональному розрізі (табл. 1).

На фоні залучення іноземних інвестицій варто відзначити значну нерівномірність економічного розвитку регіонів України. Відповідно, пріоритетний розвиток одних областей веде до відсталості інших, а це, безсумнівно, відбивається на обсягах інвестицій, що надходять до різних регіонів.

З наведених даних випливає, що найбільш привабливими є декілька регіонів України, в тому числі м. Київ. Розглядаючи інвестиційну привабливість окремих регіонів країни, не завжди зрозуміло, чому іноземний капітал віддає перевагу тим чи іншим регіонам. З економічних позицій високий рівень вкладення іноземного капіталу повинен спостерігатися у таких регіонах країни, як Автономна Республіка Крим, у Дніпропетровській, Запорізькій, Одеській і Харківській областях. Однак поряд з економічним потенціалом у цих регіонах є дуже багато проблем соціального та екологічного характеру. У багатьох регіонах України спочатку необхідно вкласти значні обсяги капіталу, щоб підняти на необхідний рівень потенціал більшості діючих підприємств.

Для підвищення конкурентоспроможності регіонів України в системі залучення прямих іноземних інвестицій, уряду варто спрямовувати основні важелі на інноваційний шлях розвитку, шляхом постійного оновлення технологій, товарів і послуг різноманітного призначення, стабілізацією і розширенням ринків збуту, ефективним використанням науково-технічного потенціалу і стимулюванням його зростання.

У нинішній період виходу економіки із кризи, саме процес поширення інновацій є одним із чинників, які поєднують різноманітні соціальні й економічні суб'єкти в єдине ціле, забезпечують єдність інтересів, у багатьох випадках пом'якшують соціальні та регіональні суперечності і конфлікти. Таким чином, інноваційні процеси сприяють соціальній стабільності і позитивно

впливають на загальноекономічний мікроклімат. [5, с. 11]

Як свідчить зарубіжний досвід, побудова інвестиційно-інноваційної стратегії розвитку регіонів можливе лише в умовах активної державної підтримки, створення довгострокових мотивацій науково-технічної творчості, стимулювання розвитку фундаментальних та прикладних наук, розробки комплексної програми взаємозв'язку технічного (технологічного) переозброєння підприємств із розв'язанням проблем усього народногосподарського комплексу країни.

За даними Державної служби статистики України, рівень фінансування у сфері інновацій за 2009 рік склав лише 0,95% від ВВП країни тоді, як за 2010 рік цей показник знизився і становив 0,90% від загального обсягу ВВП. [3] Тенденція у бік зменшення (-0,05%) свідчить про неефективність існуючих підходів інвестиційно-інноваційного розвитку економіки. Загальна сума витрат на фінансування інноваційної діяльності у 2009 році склала 7949,9 млн. грн., тоді як у 2010 році ця сума зросла до 8045,5 млн. грн. Найменша частка витрат на інноваційну діяльність відбувається за рахунок коштів державного бюджету – це 1,6% (127 млн. грн.) від загальної суми витрат у 2009 році та 1,1% (87 млн. грн.) від загального обсягу у 2010 році. Фінансування за рахунок власних коштів юридичних осіб у 2009 році склало 65,0% (5169,4 млн. грн.) від загальної суми витрат та 59,4% (4775,2 млн. грн.) – від загальної суми у 2010 році. Зниження рівня державної підтримки інноваційного розвитку економіки очевидна. Фінансування інноваційної діяльності за рахунок іноземних інвесторів за 2010 рік до 2009 року зростає на 59,3%, тобто 1512,9 млн. грн. (19,0% від загального обсягу) у 2009 році та 2411,4 млн. грн. (30,0%) у 2010 році, що є свідченням про зацікавленість закордонних інвесторів у фінансуванні інноваційних проектів на території України.

За регіонами у 2009 році найвищий відсоток інноваційно орієнтованих підприємств має Івано-Франківська область – 21,2%, який дещо знижується у 2010 році – 18,1%, тим самим поступаючись Харківській області – 19,7% у загальному підсумку інноваційно орієнтованих підприємств у 2010 році. Найменший відсоток у 2009 році – 6,1% спостерігається у Хмельницькій області, а в 2010 році цей показник зростає і становить 16,9%, залишаючи з найнищим показником Запорізьку область – 5,3% (рис. 1). [3] Лідером серед міст із найвищим показником інноваційно орієнтованих підприємств залишається Київ – 26,2% у 2009 році та дещо меншим, але все ж лідируючим, показником у 2010 році – 23,9% інноваційно орієнтованих підприємств від загальної кількості промислових підприємств. [3]

Як свідчать дані про джерела інвестування інноваційних витрат, то серед них традиційно переважають власні джерела підприємств, тоді як державний сектор інвестує в інновації найменшу кількість коштів. Щодо інноваційної

орієнтованості підприємств за регіонами, відчутні лідируючі позиції Івано-Франківської та Запорізької областей та міста Києва.

Отже, виходячи з таких даних, слід зауважити, що заходи державної інноваційної політики мають бути спрямовані на формування ефективніших підходів до розвитку «розумної» економіки та сприятливого для інвестицій соціально-економічного середовища.

Для здійснення ефективної інноваційно-інвестиційної політики на регіональному рівні необхідно:

- ✓ формувати використання місцевими органами влади своїх зростаючих повноважень щодо розвитку регіональної інноваційної інфраструктури, забезпечення фінансової підтримки інноваційних процесів, ефективного залучення іноземних інвесторів у технологічні інновації;

- ✓ утворювати різноманітні форми інтеграції науки з промисловістю, зокрема, за типом територіальних науково-промислових комплексів з особливостями їх функціонування в ринковому середовищі та розгалуженої інноваційної інфраструктури;

- ✓ запровадити посилення правового поля, що передбачає прийняття низки визначених нормативних рішень обласними радами, розробку та затвердження регіональних Стратегій розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності; прийняття нормативних рішень щодо організаційної, фінансової, інформаційної, кадрової підтримки та забезпечення реалізації регіональної інноваційної політики. [10, с.193]

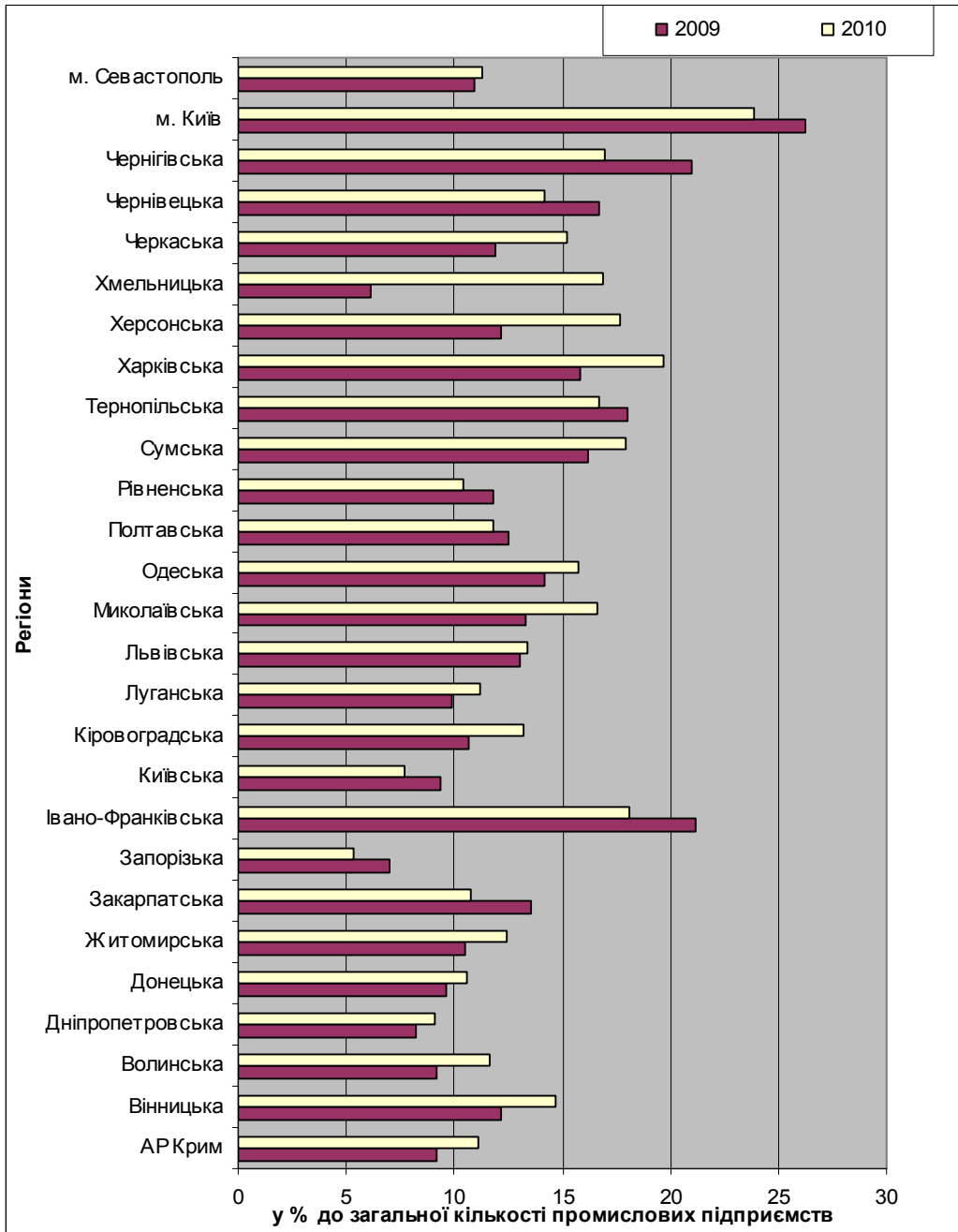

Рис. 1. Частка інноваційно активних підприємств регіонів України [3]

Отже, сьогодні необхідною є чітка стратегія інвестиційно-інноваційного розвитку стосовно регіонів, яка б визначала пріоритети інвестування на основі врахування їх економічного ефекту на перспективу. Варто зосередити увагу на

створенні єдиного інституційного простору правового управління інвестиційно-інноваційною діяльністю на регіональному рівні.

Покращення управління інвестиційно-інноваційною діяльністю має взяти на себе держава як координатор та направляючий центр в досягненні економічного зростання у розрізі регіонального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Вдовічен А.А. Інвестиційні параметри регіонального розвитку: монографія / А.А.Вдовічен. – Чернівці: Прут, 2006. – 499 с.
2. Головне управління економіки. Миколаївська обласна державна адміністрація. Закон України «Про інноваційну діяльність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economu-mk.gov.ua/Invest-Innov/Zakonu>
3. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Захарін С.В. Інвестиції в інновації: теорія, парадигма, методологія досліджень / С.В. Захарін // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №4 (106). – С.60-64.
5. Марцин В.С. Інноваційно-інвестиційна діяльність та шляхи її розвитку в період глобалізації / В.С.Марцин // Проблеми науки. – 2010. – №2. – С.8-14.
6. Марцин В.С. Координація інвестиційної діяльності в регіонах в умовах глобалізації / В.С.Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №11(101). – С.159-167.
7. Садовий В.О. Імідж регіону як фактор залучення іноземних і внутрішніх інвестицій / В.О.Садовий, Н.О.Могильна, В.А.Омельяненко // Механізм регулювання економіки. – 2009. – №3. – Т.2. – С.282-287.
8. Торгово-промислова палата України, Міжнародна академія фінансів та інвестицій, Каталог «Українські інвестиції та інновації». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mafi.com.ua/uk/services/product-ukrainian-investment-and-innovation>
9. Федулова Л. Прямі іноземні інвестиції у забезпеченні технологічної модернізації виробництва: світові тенденції та проблеми в Україні / Л.Федулова // Економіст. – 2011. – №5. – С.44-48.
10. Цадо Г.В. Оцінка інвестування в інновації за регіонами: проблеми та шляхи активізації / Г.В.Цадо // Вісник Хмельницького національного університету. [Електронний ресурс]. – 2011. – №2. – Т.2. – С.190-194. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2011..
11. Юхновський В.І. Відтворення інноваційно-інвестиційного потенціалу ринкової економіки / В.І.Юхновський // Економіка, фінанси, право. – 2011. – №1. – С.12-16.